HealthyKids of Seinäjoki –mallin tuotteistaminen vientituotteeksi

23.11.2017

Seinäjoen malli ”HealthyKids of Seinäjoki” toimii kehitysalustana lasten, nuorten ja heidän perheidensä kokonaisvaltaisessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö toimintatapana päättäjien, ammattilaisten, koulutuksen ja tutkimuksen, kolmannen sektorin, yritysten sekä perheiden välillä on kehitysalustan ydin. HealthyKids of Seinäjoki –mallia ja sen osia ollaan myös tuotteistamassa ja kaupallistamassa. Tuotteistusyhteistyötä tehdään mm. SeAMKin ja Seinäjoen kaupungin yhteisessä AIKO-rahoitteisessa hankkeessa. Yritysyhteistyötä tehdään yhdessä INTO Seinäjoen kanssa. SeAMKin Sosiaali- ja terveysalan yksikön ja kaupungin yhteistyönä syntynyttä juurruttamishankkeessa käytettävää viiden opintopisteen täydennyskoulutuskokonaisuutta ollaan tuotteistamassa myös koulutusvientiin. Seinäjoella 12.-15.3.2018 järjestettävä kansainvälinen HealthyKids of Seinäjoki –konferenssi on myös yksi vuosittain toistuvista vientituotteista. HealthyKids of Seinäjoki –mallin toteutus sekä mallin hyödyntäminen osaamisen viennissä ja yritysten vientitoiminnassa onnistuu parhaiten yhteistyön kautta.

Seinäjoen kaupungin Lihavuus laskuun –ohjelma 2013-2020 taustalla

Vuonna 2013 Seinäjoen kaupunki asetti tavoitteeksi vähentää lasten ja nuorten ylipainoa ja lihavuutta, sillä lasten ylipainoisuus on moninkertaistunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Lihavuus ja siihen liittyvät erilaiset sairaudet ovat kansanterveysongelma Suomessa ja myös maailmanlaajuisesti. Seinäjoen kaupungin Lihavuus laskuun –ohjelman 2013-2020 tavoitteena on, että entistä harvemmasta lapsesta ja nuoresta kasvaa lihava aikuinen ja lihavuuteen myöhemmällä iällä liittyvät sairaudet saataisiin ehkäistyä. Lasten ja perheiden elintapoja pyritään myös muuttamaan terveellisemmiksi mm. elintapaohjauksen, ravitsemuksen ja liikunnan keinoin. (Lihavuus laskuun –ohjelma 2013-2020.)

Seinäjoen kaupunki seuraa ohjelman toteutusta ja tuloksia vuosittain hyvinvointikertomuksen avulla. Terveydenhuoltolain mukaisesti Suomessa jokaisen kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Lisäksi on seurattava, miten asukkaiden hyvinvointitarpeisiin vastataan kunnan erilaisilla palveluilla. Väestön hyvinvoinnin tilasta raportoidaan vuosittain myös kaupunginvaltuustolle. Kaupungin hyvinvointitavoitteet sitovat kaikkia toimialoja. Lihavuuden ja ylipainon vähentämiseen tähtäävä systemaattinen kehittämistyö sisältää eri hallinnonalojen laajaa yhteistyötä, johon myös johto on sitoutunut. Seinäjoen kaupungin ohjelma perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (www.thl.fi) koordinoimaan Kansalliseen lihavuusohjelmaan, Hyvinvointia ravinnosta ja liikunnasta 2012-2015 ja sen toimeenpanosuunnitelmaan 2016-2018.

Etelä-Pohjanmaalla on jo 1990-luvulla herätty ylipainon ja lihavuuden huolestuttavaan lisääntymiseen väestön keskuudessa. Vuosina 1997-2013 alueen peruskoulujen 8. ja 9. luokilla ylipainoisten ja lihavien tyttöjen osuus

oli noussut kahdeksasta prosentista 14 prosenttiin ja poikien osuus 16 prosentista 23 prosenttiin. Vuosina 2010-2013 lukion sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla ylipainon lisäys oli 3-4 prosenttiyksikköä Etelä-Pohjanmaalla (Kouluterveyskysely 2017.) Määrätietoinen työ Seinäjoella lasten lihavuuden ehkäisyssä on saanut aikaan merkittäviä tuloksia. Jo vuodesta 2009 lähtien on seurattu 1- ja 5-vuotiaiden lasten sekä peruskoulun 1. ja 5. luokkalaisten painonkehitystä neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa Effica-tietojärjestelmän avulla. Neuvoloissa on myös ohjattu perheitä mm. imetyksessä ja imetysaktiivisuutta on seurattu. Tutkimusten mukaan imettäminen suojaa lasta ylipainolta ja lihavuudelta sekä vähentää aikuisiän valtimotautien riskiä. Pikkulapsiperheiden myönteiset elintapojen muutokset näkyvät myös mm. hammasterveydessä.

Seinäjoen kaupungin Lihavuus laskuun –ohjelma on saanut myös kansainvälistä huomiota. Maailman terveysjärjestö (WHO) mainitsi vuonna 2015 omilla sivuillaan Seinäjoen kaupungin toiminnan lasten lihavuuden vähentämiseksi hyvänä esimerkkinä Terveyttä kaikille (Health in AllPolicies) –toiminnasta (WHO 2015). Seinäjoen mallin mukaisesti on myös Etelä-Koreassa käynnistynyt vuonna 2016 Koululaisten lihavuus laskuun –ohjelma (Seoul Metropolitan Government SMG). Suomessa Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt Seinäjoen kaupungille terveyden edistämisen määrärahan vuosille 2017-2018 lihavuusohjelman mallintamiseen ja juurruttamiseen suomalaisiin kuntiin. Hankkeeseen on tällä hetkellä sitoutunut kuusi pilottikuntaa eri puolilta Suomea.

HealthyKids of Seinäjoki –malli ja siihen liittyvät kehittämistoimenpiteet

Seinäjoen kaupungin Lihavuus laskuun –hankkeen ja jo nykyistä hanketta edeltävien kehittämistoimenpiteiden pohjalta on syntynyt HealthyKids of Seinäjoki –malli. Mallissa korostuu lasten, nuorten ja heidän perheidensä kokonaisvaltainen terveys ja hyvinvointi sekä monialaisen terveyden edistämistyön juurruttaminen kuntiin. Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö ja toimintatapa muodostavat kehittämisalustan HealthyKids of Seinäjoki –mallille. Malliin sisältyvät toimintaprosessit, yhteistyö ja seurantaindikaattorit eri toimialoilla on tarkoitus saada osaksi kaikkien kuntien hyvinvointiseurantaa ja –raportointia. Näin voidaan arvioida myös sosiaalisia ja kustannusvaikutuksia kuntien päätöksenteon tueksi kuntien asettaessa omia hyvinvointitavoitteitaan ja käynnistäessä hyvinvointiohjelmiaan. Tärkeää on, että päätökset perustuvat tutkittuun tietoon ja vaikuttavuuteen.

HealthyKids of Seinäjoki –malliin liittyy monia tällä hetkellä käynnissä olevia kehittämistoimenpiteitä, joita on kuvattu yllä olevassa kuviossa. Suomessa käynnissä olevan ministeriön rahoittamana juurruttamishankkeen lisäksi rahoitusta kansainväliselle hankkeelle on haettu Horisontti 2020 –ohjelmasta. Malliin liittyvää tuotteistamista tehdään mm. AIKO-rahoituksella SeAMKin ja Seinäjoen kaupungin yhteistyönä. Myös Tekesin suunnalta on ositettu kiinnostusta Seinäjoen mallia kohtaan heidän suunnitellessaan uutta sosiaalisten innovaatioiden ohjelmaa tulevalle vuodelle. HealthyKids of Seinäjoki –mallin ensimmäisinä tuotteina voidaan pitää maaliskuussa 2018 toteutuvaa kansainvälistä konferenssia sekä tällä hetkellä vielä suomalaiselle kohderyhmälle suunniteltua virtuaaliopintokokonaisuutta, josta ollaan kehittämässä myös koulutusvientituotetta.

Kirjoittajat:

Helli Kitinoja
Erityisasiantuntija, osaamisen vienti
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
helli.kitinoja@app-staging.seamk.hion.dev

Ulla Frantti-Malinen
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori
Seinäjoen kaupunki
ulla.frantti-malinen@seinajoki.fi

Lähteet:

Kouluterveyskysely 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [viitattu 3.11.2017].
Saatavana: https://www.thl.fi/en/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely

Lihavuus laskuun –ohjelma 2013-2020. Seinäjoen kaupunki. [viitattu 3.11.2017].
Saatavana: https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/sosiaalijaterveys/terveyspalvelut/asiakas-japotilasasiakirjat/DDTEXk0wn/2016_SEINAJOEN_KAUPUNGIN_LIHAVUUS_LASKUUN_-OHJELMA_2013-2020.pdf

Seoul Metropolitan Government SMG. [viitattu 3.11.2017].
Saatavana: http://www.seinajoki.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2016/02/Mg4CIVThd.html.stx

WHO 2015. Finland curbs childhood obesity by integrating health in all policies. [viitattu 3.11.2017].
Saatavana: http://www.who.int/features/2015/finland-health-in-all-policies/en/